

УДК 327:351.1

В. Пасічник

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ПРІОРИТЕТ І ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Проаналізовано фактори, що породжують загрози національній безпеці. Визначено пріоритети державної політики національної безпеки. Обґрунтовано роль національної ідеї як пріоритету державної політики національної безпеки.

Ключові слова: національна ідея, фактори і загрози національній безпеці, державна політика національної безпеки, пріоритети державної політики національної безпеки.

Концепція національної безпеки є теоретико-методологічною основою формування доктрини та стратегії національної безпеки, яка визначає вид, основні напрямки та засади державної політики національної безпеки (далі – ДПНБ), її задум, мету та фундаментальні основи на довготерміновий період. Вона повинна бути спрямована передусім на управління загрозами і небезпеками існуванню й життєдіяльності нації і її складових (особи, суспільства та держави) та їх нейтралізацію, захист власних національних інтересів. Тому центральне місце в ній повинен займати аналіз цих загроз і факторів, що їх породжують. З цього приводу К. Ситник слушно зазначає, що стратегія національної безпеки спрямована на протидію загрозам національним інтересам, і саме акцент на цих загрозах принципово її відрізняє від національної стратегії держави [1]. На її основі визначаються пріоритети ДПНБ.

Стратегія національної безпеки розробляється відповідно до концепції національної безпеки, стрижнем якої, на нашу думку, повинна служити національна ідея, яка і представляє собою провідний задум та основну думку, що має пронизувати її зміст. Однак українські та зарубіжні вчені та політики здебільшого не усвідомлюють важливості національної ідеї і не розглядають її як вагомий чинник формування концепції національної безпеки та ДПНБ. Так, Г. Ситник, В. Олуйко, М. Вавринчук, В. Ліпкан, В. Горбулін, В. Богданович, М. Ежеєв, І. Свида, О. Юдін, В. Богущ лише зазначають важливість концепції у формуванні державної політики у сфері національної безпеки. Автори російської Концепції суспільної безпеки (далі – КСБ), зокрема К. Петров [2], також наголошують на винятково важливій ролі такої концепції, обґрунтовуючи, що вона є найвищою владою (концептуальною владою) у суспільстві, яка визначає зміст діяльності законодавчої, виконавчої та судової гілки влади. Ним пропонуються до розгляду 6 основних факторів загроз та пріоритетів державної безпекової політики, де концептуальна складова, на його думку, є найголовнішою у забезпеченні безпеки суспільства. Однак К. Петров переконує у необхідності відмови від національної ідеї на користь певного глобального (звісно російського) проекту [3]. С. Дацюк також заперечує важливість національної ідеї, пропонуючи формування українського цивілізаційного проекту [4]. Виняток становлять хіба що роботи А. Колодій [5] та В. Ліпкана [6], які наголошують на важливості української національної ідеї в забезпеченні національної безпеки, а також у загальних рисах визначають теоретико-методологічні основи формування такої концепції.

Без національної ідеї концепція національної безпеки позбавляється свого стрижня – відповідної провідної думки та задуму. Вона втрачає свої важливі атрибути (системність, комплексність тощо) і перетворюється в механічний й довільний перелік національних інтересів та загроз, заходів й напрямків державної політики, органів, які цю політику мають здійснювати. Саме ці риси загалом були властиві Концепції національної безпеки, яку прийняла Верховна Рада України у 1997 р., котру згодом скасували після прийняття Закону України “Про основи національної безпеки України”. Ці недоліки властиві також і вищезгаданому основному законі держави у сфері національної безпеки України. Зокрема, в ньому жодного разу навіть не було вжито поняття “нація”. За таких умов відбувається підміна понять та вихолощення змісту політики національної безпеки. Як можна говорити про систему забезпечення національної безпеки, якщо ігнорується роль і значення згуртованості та цивілізаційної місії української нації, на здійснення яких і має би бути спрямована її діяльність. Це і повинні би відображати нормативно-правові акти держави в даній сфері суспільних відносин. Адже ж, коли йдеться про забезпечення національної безпеки, то звісно, мається на увазі передусім безпека української нації. Однак в існуючому законодавстві української нації ніби взагалі не існує, принаймні коли йдеться про нормативно-правову базу політики національної безпеки. Однак цю невідповідність та підміну понять багато вітчизняних науковців та політиків не помічають, а тому і надалі продовжують ігнорувати основний предмет захисту системи національної безпеки. виправити ситуацію можна і потрібно шляхом звернення до української національної ідеї як стрижня, провідного задуму і концептуальної основи державної політики національної безпеки.

Тому метою даної статті є дослідження ролі національної ідеї як пріоритету та чинника формування державної політики національної безпеки. Будуть проаналізовані фактори, які породжують загрози і небезпеки національній безпеці, визначені на цій основі пріоритети ДПНБ, а також з’ясована роль, яку відіграє (чи має відіграти) національна ідея у процесі формування ДПНБ.

Отже, передусім необхідно проаналізувати фактори, що породжують загрози і небезпеки національній безпеці. Успіх в управлінській діяльності у цій сфері залежить саме від правильного визначення цих факторів, їх виявлення та належного врахування в процесі управлінської діяльності. Якщо на початковому етапі управлінської діяльності допущено помилку, тоді на інших етапах ці помилки будуть лише помножуватися, що може призвести не лише до невдачі у функціонуванні державного управління національною безпекою (далі – ДУНБ), а до трагедії чи навіть загибелі нації та держави. Тому є потреба більш детально зупинитися на факторах, що негативно впливають на стан забезпечення національної безпеки.

Поняття “фактор” походить від латинського слова *factor* – той, хто робить, творить та *facere* – робити, діяти, здійснювати, і означає умову, причину та рушійну силу будь-якого процесу [7]. Отож, фактори потрібно відокремлювати від загроз та небезпек національної безпеці. Радше це певні причини, умови та рушійні сили, які ці загрози та небезпеки породжують. Їх ігнорування призведе до боротьби не з причинами, а з наслідками проблеми. Сама проблема не буде вирішена і з часом вона може виникнути з новою силою, і призвести лише до зростання загроз та небезпек. Тому потрібно враховувати ці фактори, причини та умови виникнення загроз і небезпек.

В Законі України “Про основи національної безпеки України” перераховується близько 70 загроз у зовнішньополітичній сфері, у сфері державної безпеки, у воєнній

сфері та сфері безпеки державного кордону України, а також у внутрішньополітичній, економічній, соціальній, гуманітарній, науково-технологічній, екологічній, інформаційній сферах [8]. Однак така надмірна деталізація загроз, що становлять небезпеку для національної безпеки, породжують серйозну проблему для забезпечення ефективного ДУНБ. Залишається незрозумілим з чого потрібно починати і що саме робити насамперед, щоб на належному рівні забезпечити безпеку нації та її складових (особи, суспільства та держави, а також природного середовища). Особливо, беручи до уваги обмеженість ресурсів молодій Українській державі у момент її становлення. Тож немає нічого дивного, що стан забезпечення національної безпеки не завжди знаходиться на належному рівні з погляду реалізації національних інтересів та нейтралізації загроз національній безпеці, які задекларовані в названому вище законі. Тому так важко визначити пріоритети державної політики національної безпеки.

Вирішити цю проблему можна, зосередивши свою увагу на факторах, які ці загрози породжують. Цих факторів насправді значно менше, ніж самих загроз. К. Петров пропонує методологічну модель, яка включає у себе шість основних факторів: силовий, одурманюючий (зброя геноциду), економічний (фінансовий), ідеологічний, хронологічний (фактологічний), методологічний [9]. Не всі наведені визначення факторів є вдалими, наприклад одурманюючий або зброя геноциду, ототожнення хронології з фактологією. Однак ця модель є простою і зручною для класифікації факторів, що породжують загрози національній безпеці, а також визначення пріоритетів ДПНБ. У науковій літературі є громіздкі схеми, які механічно перераховують фактори національної безпеки за її сферами: інформаційною, економічною, військовою, політичною, екологічною тощо. Однак за ними часто губиться те основне, на що насамперед повинна бути спрямована ДПНБ – забезпечення незалежності та державного суверенітету. Ця модель КСБ загалом виправляє цей недолік, перераховуючи ці фактори, дотримуючись системного підходу, коли один фактор впливає з іншого і всі вони між собою тісно взаємопов'язані. З іншого боку, запропонована К. Петровим модель обґрунтовує важливість концепції, яка відіграє провідну роль у забезпеченні безпеки суспільства. А оскільки національна ідея, на нашу думку, є стрижнем такої концепції, то ця схема є зручною для обґрунтування ролі національної ідеї як основного пріоритету ДПНБ. Необхідно за цього зазначити, що К. Петров, який загалом вдало сформулював 6 основних факторів та пріоритетів безпекової політики, заперечує значення національної ідеї як вирішального чинника у забезпеченні безпеки суспільства та держави, навіть відмовляється від терміна “національна безпека”, сформувавши концепцію не національної, а саме суспільної безпеки. Однак заперечення значення національної ідеї, нехтування нею, підміна національної ідеї якоюсь іншою ідеєю у підсумку робить систему національної безпеки загалом і державне управління національною безпекою зокрема нежиттєздатними. Тому, відштовхуючись від методологічної моделі, яку запропонував К. Петров, ми звертаємось до її творчого використання для аналізу та обґрунтування визначальної ролі національної ідеї в процесі забезпечення національної безпеки та формування ДПНБ, хоча її автор з цього приводу займає іншу позицію.

Використання вищеназваної моделі (схеми) доцільне з огляду на те, що вона дійсно працює, що підтверджує зокрема вітчизняний досвід. Так проти України, зокрема її західної частини, Росія, вірніше тодішній Радянський Союз, комбіновано використовував усі 6 способів боротьби (факторів) за 6 пріоритетами. Західноукраїнські землі були окуповані СРСР, реальні чи потенційні противники нової влади знищувалися, або

депортувалися, а проти мирного населення проводилися масові репресії (6 пріоритет – силовий). Якщо населення Західної України до того часу, навіть в умовах австрійського та польського панування, практикувало здоровий спосіб життя (як згадують старші люди, то у ті часи на весіллі у селі споживали не більше 1 літри горілки), то після встановлення радянської влади його почало масово споювати (5 пріоритет – зброя геноциду або підрих нації зсередини). Влада провела суцільну колективізацію в сільському господарстві та націоналізацію промисловості, позбавивши населення власності та фінансової незалежності (4 пріоритет – економічний, фінансовий).

Москва здійснювала щодо українців політику поділяй і володарюй, намагаючись внести серед них розкол і таким чином натравити їх один на одного. Так, військовослужбовці НКВД одягали одяг бандерівців і тероризували місцеве населення з метою дискредитації ОУН-УПА в їх очах, щоб позбавити масової підтримки рух опору комуністичному режиму. Навмисно провокувався конфлікт між східними і західними українцями: “східняки” часто ставали інструментом та провідниками політики радянської репресій та терору на Заході України; а серед населення Східної України формувалася негативний образ “західняків”, як бандитів, жорстоких убивць та прислужників фашистської Німеччини. Була ліквідована національна Українська греко-католицька церква, велася боротьба проти ідеології “буржуазного націоналізму”. Натомість насаджувалася московська православна церква та комуністична ідеологія (3 пріоритет – ідеологічний й релігійний). Одночасно відбувалося переписування та фальсифікація історії України, а історія Росії подавалася як вітчизняна історія усіх народів, що проживали в СРСР (2 пріоритет – хронологічний). В школах та вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ) поглиблено вивчали лише діалектичний матеріалізм й марксизм-ленінізм, національна ідея шальмувалася, а її носії та прихильники жорстоко переслідувалися (1 пріоритет – методологічний).

Далі більш детально розглянемо фактори, що породжують загрози національній безпеці і виявимо на цій основі пріоритети ДПНБ.

Силовий або позаекономічний фактор є найшвидшим і простим способом встановлення панування над нацією та її складовими: особою, суспільством та державою. Однак груба сила завжди викликає опір, а тому вимагає використання значних ресурсів задля того, щоб тримати населення у покорі. Тому цей спосіб через свою затратність не є ефективним. Раніше чи пізніше, коли силовий тиск у силу різних обставин ослабне, поневолена нація повстане і здобуде незалежність, скине панування над собою. З іншого боку, за допомогою сили, передусім військовим шляхом, можна і не отримати бажаного результату. Нація завдяки своїй армії має змогу відбити напад загарбника, завдаючи йому непоправних втрат.

Для встановлення або закріплення свого панування може використовуватися інший спосіб – **підрих нації зсередини** шляхом ураження її фізичного, психологічного та духовного здоров’я. Для цього може використовуватися алкоголь, наркотики, розпуста, шкідливе харчування тощо. Ці загрози дуже небезпечні, оскільки вони завдають великої шкоди генофонду нації, позбавляють її майбутнього, живлять соціальні хвороби, ведуть до епідемії СНІДу, руйнують інститут сім’ї та поглиблюють демографічну, культурну і духовну кризи. За допомогою алкоголю і наркотиків, можна підірвати силу нації, ослабити та позбавити здатності до опору своїм поневолювачам. Силу нації передусім підрихає падіння моралі та духовності. Східні деспоти в минулому це знали і використовували цей спосіб як важливу складову стратегії підкорення чужих народів. Наведемо для прикладу

поради військового стратега, які дійшли до нашого часу з глибини віків: “Руйнуйте все, що є доброго у ворогів, втягуйте їхніх вельмож і впливових людей у погані вчинки, що негідні їхнього сану, а потім, при відповідній нагоді, викривайте їх. Заводьте таємні зв’язки з найпорочнішими людьми серед ваших ворогів, робіть труднощі їхньому урядові: сійте всюди роздор, викликайте невдоволення серед їх підвладних, підбурюйте молодші чини проти старших; поширюйте серед них музику, яка пом’якшує мораль; щоб їх остаточно розкласти, надсилайте їм розпусниць...” [10]. З огляду на такі рекомендації, стає зрозумілим, що падіння духовності та моралі, розклад суспільства та його провідної верстви, хронічні конфлікти і перманентна його криза, поширення алкоголізму, наркотиків, розпусти та інших сексуальних гріхів, відповідних напрямків масової культури з відвертим поклонінням сатані є не стихійними й випадковими явищами, а можуть бути цілком цілеспрямованими та керованими процесами, що здійснюють ті сили, які зацікавлені у підриві національної безпеки країни з метою розкладу нації із середини та її закабалення у певній віддаленій перспективі.

Однак нація може усвідомити згубну дію вищезгаданої загрози, і, завдяки духовному пробудженню, преображенню і оздоровленню, здатна визволитися від такого згубного впливу. Щоб цього не сталося, націю “опускають” під тягарем матеріальних проблем, коли її представникам вже не до високої духовності та здорового способу життя. Для цього можуть використовувати *економічний*, і передусім *фінансовий спосіб*, що передбачає застосування довготермінової стратегії нагромадження боргів шляхом видачі позичок під проценти, встановлення економічної залежності. При накопиченні боргів нація потрапляє в боргову кабалу, внаслідок якої відбувається пограбування її багатства, оскільки згодом їй і її нащадкам доводиться працювати лише на те, щоб покрити відсотки від позик, що постійно зростають. І коли вона вже не здатна виплачувати ці борги, тоді всі багатства її за безцінь переходять у власність кредиторів і вона втрачає свій суверенітет, перетворюється у їх маріонетку при зовнішніх формальних ознаках державності, без використання військової зброї та затратної окупаційної адміністрації, без людських втрат і затрат матеріальних ресурсів. Поневолено нація сама робить усе, чого від неї очікують її нові господарі.

Позбутися боргової кабали можна шляхом національної консолідації та мобілізації, жертвованості, об’єднання зусиль усієї нації. Щоб цього не відбулося, використовуються *ідеологічні, релігійні* та інші засоби здійснення стратегії розділяй і володарюй. Моноліт нації розпадається на окремі групи – соціальні, етнічні, регіональні та конфесійні, інтереси яких можуть представляти окремі партії, які здебільшого дотримуються різних ідеологій. В силу ідеологічних розбіжностей, представників цих груп можна легко стравлювати один із одним, штучно підтримувати напругу між ними, внаслідок чого вони починають вести міжусобну війну на самознищення. За допомогою сучасних інформаційних технологій їх прихильників можна легко зомбувати, а їхньою свідомістю вміло маніпулювати, внаслідок чого вони починають діяти всупереч своїм інтересам, навіть не усвідомлюючи цього. З іншого боку, сили, що хочуть накинати своє панування над нацією, для обґрунтування і закріплення свого панування ведуть ідеологічну боротьбу проти своїх супротивників, передусім представників національної еліти, а в разі необхідності – знищують їх фізично.

Ці стратегії можуть виявитися нежиттєздатними, якщо націю об’єднує спільна ідентичність, культура, мова, відчуття єдиної історичної долі. Фактор національної єдності є дуже сильним, під його дією різні групи суспільства можуть врешті решт

об'єднатися перед лицем спільних загроз, особливо за екстремальних умов. Інформаційні диверсії стають малорезультативними, якщо нація усвідомлює свою національну ідентичність, основою якої є спільна культура, історичні знання, міфи та символи. Тому загарбники і поневолювачі завжди намагалися позбавити народ історичної пам'яті, переписати його історію, висміяти, дискредитувати чи односторонньо подати визначних особистостей, представників цієї нації, позбавити її рідної мови та культури з метою розмивання національної ідентичності народу. Тому знання фактів власної історії та національної культури і належне їх використання є історичною або фактологічною зброєю, яка відіграє винятково важливу роль у забезпеченні безпеки суспільства.

І останній спосіб – *теоретико-методологічний*. Розмити національну ідентичність, застосовуючи історичну (фактологічну) зброю не вдасться, якщо не дискредитована національна ідея. Саме національна ідея відіграє важливу методологічну роль, оскільки допомагає пізнати і усвідомити глибинну сутність свого народу. Завдяки національній ідеї розрізнені факти національної життєдіяльності знаходять своє пояснення, а буденні знання про націю та державу набувають цілісного і завершеного теоретичного спрямування. Завдяки національній ідеї формується національна концепція, національна доктрина, національна стратегія, що стає основою розвитку країни загалом та державного управління національною безпекою зокрема. Тому теоретико-методологічний спосіб є найважливішим для забезпечення національної безпеки, де національна ідея відіграє визначальну роль.

Отже, враховуючи перераховані вище 6 факторів, які безпосередньо впливають на забезпечення національної безпеки, для налагодження ефективного ДУНБ та здійснення успішної державної політики національної безпеки, необхідно правильно визначити її пріоритети.

Спочатку науковці та кваліфіковані експерти повинні сформуванню належно національну ідею, поєднуючи наукові та релігійні знання, осмислюючи фундаментальні принципи світобудови, вирішуючи основоположні світоглядні проблеми ставлення людини до Бога, самої себе, свого ближнього, нації, світу загалом, з'ясувати місце людини в житті свого народу і людства загалом. Започаткувати загальнонаціональне духовне пробудження та преображення свого народу. Важливо сформуванню українську національну ідею як цивілізаційний проект. У сфері національної безпеки йдеться про формування відповідної концепції, доктрини та стратегії, що покликані визначити шляхи нейтралізації загроз і небезпек національній безпеці, усунення перешкод на шляху реалізації національних інтересів, утвердження національних цінностей та ідеалів (пріоритет 1).

Далі потрібно повною мірою осмислити специфіку сучасного етапу розвитку суспільства та дійсний стан забезпечення національної безпеки. Пізнати, які невирішені проблеми з минулого породжують ті чи інші сучасні проблеми і труднощі, виявити існуючі причинно-наслідкові зв'язки між минулим і сьогоденням. Це допоможе спрогнозувати варіанти розвитку суспільства і на цій основі сформуванню оптимальну національну стратегію. Використовуючи національну ідею, необхідно синтезувати інформацію про минуле і сучасне життя нації у всіх його суспільних сферах. Це допоможе поєднувати розрізнені факти дійсності в єдину цілісну картину, дозволить побачити місце своєї нації у всесвітньо-історичному процесі, усвідомлювати часткові суспільні процеси у їхньому взаємозв'язку і взаємозалежності. Все це разом повинно слугувати засобом

осмислення і поглиблення в українців відчуття власної національної ідентичності та спільної історичної долі, і забезпечити успіх процесу українського націотворення (пріоритет 2).

Сформувати надійний механізм узгодження особистих та групових інтересів із національними інтересами. Завданням національної еліти є доведення до відома на доступній мові для кожного класу, страти, групи населення України сутність української національної ідеї, зміст українських національних інтересів та національних цінностей й ідеалів, тип існуючих загроз та небезпек національній безпеці, переваги від реалізації відповідної державної політики, спрямованої на реалізацію національних інтересів. Необхідно показати, які вигоди може отримати кожна людина та соціальна група від реалізації відповідної державної політики національної безпеки, заручитися необхідною підтримкою народу, мобілізувати його на її реалізацію. На цій основі досягнути консолідації всіх верств населення, долаючи між ними ідеологічні, етнічні, регіональні, конфесійні та соціальні бар'єри й упередження, в результаті чого українська нація зможе стати рівноправним і впливовим суб'єктом світової політики (пріоритет 3).

Здійснити економічну модернізацію, відповідно до реалій постіндустріального інформаційного суспільства, позбутися економічної, і передусім боргової залежності, досягнути економічної та фінансової самостійності, створити потужну матеріально-технічну базу стійкого і збалансованого розвитку українського суспільства, побудувати конкурентноздатну економіку, яка базується на знаннях і забезпечує інноваційний розвиток країни, та накопичити відповідні ресурси, що необхідні для забезпечення високого рівня життя народу та зміцнення обороноздатності держави (пріоритет 4).

Здійснення розробки та реалізації довготермінової державної політики та відповідних загальнонаціональних гуманітарних програм, спрямованих на духовне, психологічне та фізичне оздоровлення народу та розвитку національної духовності та культури, які би включали: формування інтегрованого духовно-наукового світогляду шляхом евангелізації суспільства у поєднанні із сучасними досягненнями науки з метою засвоєння національних християнських цінностей і формування навичок їх дотримання в особистому та суспільному житті; піклування держави про дітей та родину, як першочерговий пріоритет державної політики; створення сучасної національної системи освіти, яка виховує дітей на принципах християнської духовної спадщини українського народу, навчає високій культурі сімейних, громадських та ділових відносин; розвиток і духовне посилення соціальних інститутів сім'ї та школи, захист батьківства, материнства та дитинства; подолання негативних наслідків атеїстичної пропаганди тоталітарного комуністичного режиму та перегляд навчальних програм, що передбачали б викладання поряд з теорією еволюції Ч. Дарвіна також теорію креаціонізму (творення світу Богом); навчання дітей гармонійним взаєминам між чоловіком і жінкою та викриття шкідливості розпусти, гомосексуалізму та лесбійства; культивування здорового способу життя та просвітництва щодо руйнівної дії наркотиків, алкоголю й тютюнопаління на організм людини; збереження права кожної людини на життя, яке дається тільки Богом, недопущення вбивства безпомічних, хворих, старих і калік, заборона абортів та евтаназії; поширення духовних християнських цінностей через засоби масової інформації (далі – ЗМІ), зовнішню рекламу, викладання християнської етики у навчальних закладах, а також нейтралізація діяльності, що

послабляє націю духовного імунітету; створення якісної і доступної системи проведення вільного часу (спортивних, художньо-естетичних секцій, інтелектуальних клубів тощо) для людей з різними інтересами; засвоєння населенням високої культури на основі вітчизняної та найкращих зразків світової культури; заборона популяризації гріховного з огляду національних і християнських цінностей способу життя, запровадження штрафів та високого “морального податку” для діячів мистецтва, культури та шоу-бізнесу, які наживаються на низьких інстинктах народних мас шляхом пропаганди насилля, жорстокості, наживи та сексуальної розбещеності на телебаченні, кіно, через друковану продукцію, зовнішню рекламу та ЗМІ; державний та громадський контроль за якістю харчових продуктів та медичних препаратів. Задля реалізації цих програм необхідна мобілізація зусиль держави, громадянського суспільства, різних християнських церков та релігійних конфесій (пріоритет 5).

Створення потужної боєздатної армії, з найновішим озброєнням і високим бойовим й моральним духом, здатної вести військові дії і перемагати у сучасних війнах сьомого покоління. Побудова надійної системи обороноздатності країни, що зможе в разі військової агресії забезпечити перемогу над агресором. Здійснення політики добросусідства із сусідніми країнами та тісного співробітництва з усіма іншими народами, а також активної участі у міжнародній співпраці в рамках міжнародних регіональних і глобальних структур щодо підтримки миру і безпеки в світі, проведення належної миротворчої діяльності (пріоритет 6).

Отож, саме національна ідея є пріоритетом №1 у формуванні державної політики національної безпеки. Національна ідея включає в себе систему національних цінностей та національних інтересів, служить засобом їх осмислення, джерелом їхнього формування та класифікації за відповідними пріоритетами, вона відображає їх еволюцію у процесі становлення і розвитку нації. Національна ідея є передусім певним проектом, який нація прагне втілити в життя, що виражений в її національному ідеалі, котрий конкретизується в національних цінностях і трансформується в національні інтереси у процесі формування й здійснення політики національної безпеки.

Національна ідея є стрижнем концепції національної безпеки, що покликана на основі прогностичної оцінки явищ, об’єктів і процесів, які відбуваються і суспільстві та на міжнародній арені, визначати наявні і перспективні можливості реалізації національних інтересів, збереження й примноження національних цінностей, досягнення власного національного ідеалу. В ній потрібно фіксувати також існуючі обмеження, перешкоди, загрози та небезпеки реалізації власних національних інтересів та національних цінностей. За допомогою саме національної ідеї в концепції національної безпеки можна сформулювати у загальних рисах певний задум щодо шляхів створення умов для всебічного захисту і подальшого розвитку національних цінностей, реалізації національних інтересів та національного ідеалу, а також нейтралізації існуючих загроз і небезпек. В цій концепції мають бути перераховані загрози і небезпека національній безпеці, проаналізовані фактори, які їх породжують, а також визначені пріоритети та основні напрямки державної політики щодо їх нейтралізації.

На основі концепції національної безпеки розробляється стратегія національної безпеки. В ній містяться інформація про мету та завдання, принципи, заходи та етапи реалізації положень концепції національної безпеки, і у підсумку української національної ідеї. Разом концепція та стратегія національної безпеки визначають теоретико-методологічні засади державної політики національної безпеки.

Висновок

Перераховані вище 6 факторів, що породжують загрози національній безпеці, визначають 6 основних пріоритетів державної політики національної безпеки, де пріоритетом №1 є національна ідея. Саме національна ідея є стрижнем та методологічною основою формування концепції, доктрини і стратегії національної безпеки.

Визначальна роль української національної ідеї полягає в консолідації народу України, осмисленні і поглибленні в українців відчуття власної національної ідентичності та спільної історичної долі, забезпечення успішності процесу українського націотворення. Це дозволить подолати існуючий поділ та протиріччя між Заходом і Сходом України, припинити руйнівне для нації та держави протистояння, мобілізувати народ на здійснення модернізації суспільства та побудови конкурентноспроможної та інноваційної моделі економіки, що базується на розвитку сучасної науки та високих технологіях, з метою досягнення економічної, і передусім фінансової незалежності країни. Національна ідея покликана відіграти також важливу роль у загальнонаціональному духовному пробудженні українського народу, його моральному й фізичному оздоровленні, духовному преображенні та трансформації усіх сфер життя суспільства, що дозволить Україні пристосуватися до нових постіндустріальних історичних умов, здійснити перехід від матеріалістичної до духовної цивілізації, підняти буття нації на якісно вищий рівень розвитку. Національна ідея повинна стати стрижнем створення такої системи національної безпеки, зокрема її обороноздатності та сучасної армії, що здатна захистити об'єктивно-духовне, предметно-матеріальне, суспільно-історичне та суб'єктивно-особистісне буття української нації.

Література

1. Ситник Г. П. Національна безпека України: теорія і практика [Текст] : навч. посіб. / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук. — Хмельницький ; К. : Вид-во “Кондор”, 2007. — С. 37.
2. Петров К. П. Тайны управления человечеством или Тайны глобализации : в 2 кн. Кн. 1 [Текст] / К. П. Петров. — М. : Академия управления, 2009. — 876 с.
3. Петров К. П. Тайны управления человечеством или Тайны глобализации : в 2 кн. Кн. 2 [Текст] / К. П. Петров. — М. : Академия управления, 2009. — С. 615—647.
4. Дацюк С. Чи стане Україна цивілізацією, або кінець національної ідеї / С. Дацюк // І [Текст]. — 2005. — Ч. 39.
5. Колодій А. Ф. Національний вимір соціального буття [Текст] / А. Ф. Колодій. — Львів : Астролябія, 2008. — 368 с.
6. Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки ... — С. 278—285.
7. Суспільно-політична думка [Текст] : словн.-довід. / укл. О. І. Юристовський. — Львів : Сполом, 2008. — С. 744.
8. Про основи національної безпеки: Закон України // Національна безпека України [Текст] : норм.-прав. акт. / авт.-упоряд. : Я. Й. Малик, О. І. Береза, М. Ф. Криштанович. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. — С. 23—28.
9. Петров К. П. Тайны управления человечеством или Тайны глобализации [Текст] : в 2 кн. Кн. 1... — С. 362.
10. Демкович-Добрянський М. Україна і Росія [Текст] / М. Демкович-Добрянський. — Львів ; Краків ; Париж : [б. в.], 1993. — С. 23.

V. Pasichnyk

**NATIONAL IDEA AS PRIORITY AND FACTOR OF FORMING
OF THE STATE POLICY OF NATIONAL SECURITY**

The factors that create a threat to national security are analyzed. Priorities of the state policy to the national security are defined. The role of the national idea in determining the priorities of the state policy of national security is grounded.

Key words: national idea, factors and threats to national security, state policy of national security, priorities of State policy of the national security.